

REMISSVAR

2025-10-09

Dnr: BO 2025-0243

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet SOU 2025:84 Hem för barn och unga För en trygg, säker och meningsfull vård

(dnr S2025/01291)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Barnombudsmannen arbetar för att barns rättigheter ska efterlevas på alla nivåer i samhället, att alla barn görs delaktiga i processer som rör dem och att alla barn ska skyddas mot våld.

Barnombudsmannen välkomnar utredningens arbete med att göra barn delaktiga

Barnombudsmannen vill inledningsvis framhålla utredningens arbete med att göra barn och unga delaktiga. Utredningen har på ett föredömligt sätt låtit barns och ungas åsikter och erfarenheter genomsyra texter och förslag.

Barnombudsmannen noterar med glädje den särskilda sammanfattning av betänkandet som riktar sig direkt till barn och unga.

Det krävs genomgripande och omedelbara åtgärder för att komma tillrätta med de problem som finns i dagens placeringsform Hem för vård eller boende.

Barnombudsmannen har under år 2024 och 2025 träffat och intervjuat många barn och unga som befinner sig i samhällets vård. Barnombudsmannen har besökt Hem för våld eller boende (HVB), Statens institutionsstyrelses särskilda (SiS) ungdomshem, häkten och anstalter. Oavsett nuvarande placeringsform har en stor majoritet av de barn och unga som Barnombudsmannen har genomfört djupintervjuer med erfarenheter av placering på HVB. I samtalen har det framkommit många berättelser om illa fungerande HVB-verksamheter. Några exempel är:

"Det är inte som behandling. Folk sålde knark, sålde vapen." Kille

"På vissa HVB-hem fanns ingen personal, och andra ungdomar tog ledarrollen. De kunde beordra andra att göra kriminella saker, och ingen reagerade." Kille

"...och sen när de la mig på ett HVB-hem så träffade jag andra kriminella. [...] Kanske lite mer kriminella människor än vad jag umgås med. Då blir det så att

man fick erfarenheter av kriminalitet. [...] Det började med smågrejer och blev värre och värre.” kille

Det som framkom i Barnombudsmannens samtal med barn och unga, tillsammans med det som framkom i Polismyndighetens rapport om HVB och SiS hem¹ och det som parallellt rapporterades om i media, föranledde Barnombudsmannen att i årsrapporten för 2025² rikta allvarlig kritik mot hur HVB bedrivs idag. Barnombudsmannen framför att det finns behov av genomgripande förändringar åtgärder på HVB för att stävja den negativa utvecklingen. Barnombudsmannens slutsats är att problemen inte ligger i placeringsformen i sig, utan hur tillstånd beviljas, hur verksamheterna bedrivs och hur Inspektionen för våld och omsorg (IVO) utövar tillsyn. Barnombudsmannen ser ett stort behov av omedelbara och genomgripande åtgärder för att säkerställa att barn och unga som placeras på HVB får den trygghet och det skydd de har rätt till. Detta kräver en skärpt uppföljning och tillsyn, höjt kompetenskrav för personal, samt en striktare kontroll av vem som tillåts bedriva HVB-verksamhet.³

Barnombudsmannens och utredningens verklighetsbeskrivningar överensstämmer väl, liksom analyser och förslag på åtgärder för att förbättra samhällsvården för barn och unga som idag placeras i HVB. Barnombudsmannen framför i detta yttrande övergripande synpunkter, utan att gå in och kommentera varje förslag enskilt.

En reformerad institutionsvård för barn och unga

Barnombudsmannen delar utredningens bedömning. Det krävs en omfattande reform i syfte att säkerställa en ändamålsenlig och meningsfull vård i en trygg och säker miljö. Barnombudsmannen välkomnar särskilt skrivningarna om att barnets och den unges bästa, tillsammans med delaktighet för barn och unga, är grundläggande för en reformerad institutionsvård (se avsnitt 6). Det går även i linje med rekommendationer från FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) om att principen om barnets bästa konsekvent ska beaktas i alla beslut, och nämner särskilt, bland andra, ärenden som rör alternativ omvårdnad och unga lagöverträdare.⁴

Barnombudsmannen vill göra följande medskick när det gäller förslaget till ny placeringsform i betänkandet.

Den placerande kommunen ska följa barnet eller den unga och följa upp vården och behandlingen – det är ett enormt ansvar

Den placerande kommunen måste följa upp barnets eller den ungas situation, även när kommunen har köpt en helhetslösning av en extern part. Även om utredningens förslag torde göra situationen för barn och unga bättre och tryggare, finns risk att verksamheter inte lever upp till det samhället kan förvänta sig av en verksamhet som bedriver hem för barn och unga.

Utifrån barnets eller den ungas perspektiv är det av stor vikt att kommunen är närvarande, följer upp innehållet i vården och löpande planerar för tiden efter, tillsammans med barnet. Kommunen måste också avbryta placeringen om den inte är trygg eller inte ger god vård och omsorg för barnet eller den unga. Barn

¹ Polismyndigheten, NOA (2024). SIS och HVB-hem - Studie avseende kopplingar till den grovt organiserade brottsligheten, Dnr HD5800-4/2024

² Barnombudsmannens årsrapport 2025, "Ni måste hinna före, Barn och ungas berättelser om att vara frihetsberövad", sid. 29

³ Barnombudsmannens årsrapport 2025, "Ni måste hinna före, Barn och ungas berättelser om att vara frihetsberövad", sid. Sid. 33-34

⁴ CRC/C/SWE/CO/6-7, 2023, p. 18

och unga behöver känna att det alltid finns ansvariga vuxna som är nyfikna, ansvarstagande och närvarande i deras liv även vid placering i den föreslagna nya boendeformen hem för barn och unga. De rättigheter som följer med den nya placeringsformen – där fokus ligger på barns och ungas rätt till delaktighet, skola, fritidsaktiviteter och hälso- och sjukvård måste följas upp av ansvarig kommun för att innehållet i vården ska säkerställas för varje barn och ung.

Barnombudsmannen vill i sammanhanget särskilt betona vikten av att kommunen tar ansvar för att barn görs delaktiga inför, under och efter en placering utanför det egna hemmet (jfr nästa rubrik), vilket går i linje med barnrättskommitténs rekommendation om att Sverige måste säkerställa barns rätt att höras i alla frågor som rör dem, inklusive alternativt omvårdnad.⁵

Kommunen har ett uppföljningsansvar redan idag, men alltför många barn och unga berättar för Barnombudsmannen om frånvarande socialsekreterare. Ansvar för uppföljning har förtydligats i socialtjänstlagen⁶ 5 kap. 2 § och omfattar även att följa upp om den enskilde har fått den insats som beslutats, resultatet av insatserna och om verksamheten når uppställda mål.⁷ Det är ytterst angeläget att detta slår igenom och får effekt även i praktiken för det enskilda barnet.

Barn och unga beskriver för Barnombudsmannen att det är svårt att nå fram till sin socialsekreterare, och att de ibland aldrig har träffat sin socialsekreterare. De beskriver ofta då en maktlöshet i sin situation. Barn och unga berättar för Barnombudsmannen att de har försökt signalera till socialtjänsten att vården inte fungerar och att situationen är undermålig, utan att det vidtagits åtgärder.

"Ja, för vid 16 ungefär, jag fick typ en soc men jag träffade aldrig min soc. Jag träffade bara en som jag hade samtal med och gick på piss med. Men jag träffade ju inte min...jag vet inte vad det är, vad det heter. Socialsekreterare tror jag det heter." kille

"Och socialtjänsten var medvetna om det. HVB-hemmen, SiS-hemmen, alla andra var medvetna om det. Men alltså jag fick ingen hjälp. Till slut såg jag det som att jag var en sysselsättning i statens händer." kille

"Jag kan säga till dig att det var katastrof. Jag försökte säga det till min soc också flera gånger. Det här går inte. Det här funkar inte. Kan inte vara här. Det är ingen behandling. Det är jag och tre... två andra. Och vi alla sitter i samma båt. Vi är mitt i skogen. Vi får ingen behandling. Personalen kan inte svenska. För vi fick ingen behandling. Det enda de gjorde var att de gjorde urinprov på oss. Sen ville de typ att man skulle visa positivt. För när vi visar positivt så betyder det att vi behöver mer vård. Då kan vi vara kvar där mer. Det är ju privatägt. HVB är privatägt. Så när jag försöker säga det till min socialtjänst. Det här funkar inte. Det är inte för mig. Det är ingenting. Det går inte." Kille

"När man ringer dem (soc), de svarar inte, inte en chans. Det är inte ens värt och ringa dem." Kille

Barn och unga beskriver hur de vill ha en socialtjänst som följer dem under placeringar utanför det egna hemmet. De vill förstå syftet med insatser och de vill generellt göra rätt. För att nå dit beskriver barn och unga att de behöver att socialtjänsten skapar en relation med dem och förstärker positiva beteenden. De behöver få känna framtidstro.

⁵ Aa. p. 20

⁶ Socialtjänstlag (2025:400)

⁷ SOU 2025:84 s. 601

"Alltså det enda rådet jag vill ge till dem är: behandla inte nån som att han är jättedålig. Och deras möten. Försök åtminstone säga en grej som är bra om personen. [...] Och då tänker personen "alltså de här är emot mig. Jag vill inte ha något med dem att göra. Jag vill inte ha deras hjälp." Men om du är snäll mot mig och säger "det här, han gör det här som är bra och det här som är dåligt" så tänker jag "ja okej, jag ska sluta göra det dåliga och göra det bra istället". Men om du hela tiden säger till han, han gör dåligt, han gör det, han gör det, han gör det. Så är det bara vi, alltså jag mot dem. Det funkade inte så."
Kille

Barnombudsmannen redovisade i sin årsrapport för år 2025 att barn och unga upplever att viktiga beslut om deras liv regelbundet fattas av vuxna de aldrig träffat och utan att någon frågat dem om vad de själva vill. De berättar om ständiga byten av socialsekreterare, vilket har gjort det svårt att skapa en trygg och kontinuerlig relation. En kille berättar att han har bytt socialsekreterare fem gånger under en månad utan att få någon förklaring. Han säger att han känner sig som "bara ett papper." En annan kille berättar att han haft tjugofyra socialsekreterare.

"Hon kände inte mig, hon vet inte vad som är bäst för mig. Det är inte logiskt."
kille

Verksamheten ska enligt förslaget rapportera till placerande kommun och till IVO om fysiskt ingripande har använts mot barnet. I samma förslag anges att föreståndaren ska erbjuda barnet eller den unga ett uppföljningssamtal efter det fysiska ingripandet (se avsnitt 9.5.2).

- Barnombudsmannen anser att det även bör ställas krav på kommunen att följa upp varje sådan händelse genom ett eget samtal med barnet i närtid. Ett fysiskt besök bör genomföras om det inte är uppenbart obehövligt.

Barn och unga måste göras delaktiga och vårderna måste ha ett innehåll

Barnombudsmannen är positiv till att det i utredningens bedömning om vårdens innehåll anges att den nya placeringsformen hem för barn och unga kommer att ställa krav på att vårderna är genomtänkta och professionella och att barnet eller den unge görs delaktig under hela den tid som vårderna i hemmet pågår (se avsnitt 7.5), och att utredningen föreslår att en bestämmelse om vårdens innehåll ska införas i socialtjänstförordningen.

Detta går helt i linje med barns och ungas önskemål. Barn och unga vill vara delaktiga, de vill ha vård och behandling och de vill veta hur de ska kunna förändras. Det är av yttersta vikt att placerande kommun även följer upp att barn och unga görs delaktiga i vårderna på hem för barn och unga, och att det vidtas åtgärder om så inte sker.

Alltså jag har andra tankar idag förstår du? Men jag får fortfarande ingen hjälp, förstår du. Den hjälpen det är att.. att.. [namn] du ska vara.. det är soc mål.. Det är socialtjänstens mål att [namn] ska vara kriminellfri förstår du? Och såna saker. Men hur?" kille

"Alltså på HVB-hemmen, nej faktiskt. Det var på SiS jag har gjort behandlingsprogram, och här då. Men på HVB-hemmen har jag aldrig genomgått någon behandling. Alltså det har faktiskt aldrig varit det. Och det är så sjukt för att det är flera år. Och flera HVB-hem, ingen konkret. Det var bara förvaring. Aldrig någon behandling. Aldrig liksom något för att sträva att komma fram någonstans." tjej

"Jag hade ingen behandling på något av de där HVB." kille

"Att lyssna på vad barnen vill, deras önskemål, förstår du? Men 98 % av önskemålen vi lägger fram går inte igenom. Det känns som att någon annan styr våra liv, och vi är maktlösa." kille

En kille har berättat för Barnombudsmannen skillnaden mellan bra och dålig personal är huruvida de lyssnar på barnets åsikter och tankar eller om de bestämmer något och inte kan förklara varför:

"En bra personal är någon som tänker hur ungdomen liksom känner och försöker göra sig likvärdig med ungdomen även fast den är personal. Men att kunna bemöta ungdomen på ett liksom. Ja, hur ska man säga? Så vänskapligt sätt som möjligt i stället för vi mot dem, liksom jargongen. Så jo, det skulle jag säga är en bra personal. Som verkligen lyssnar och visar att man hör ungdomen och verkar kanske utifrån det ungdomen säger liksom. [...] Alltså någon som till exempel, ja men man ber om att få göra någonting och utan att förklara, säga något mer så säger den här personen kanske bara nej. Och då blir det, ja men varför? och så säger man bara för att det är så. Och det tycker jag är lite löjligt liksom. Man borde ändå kunna utveckla sitt svar och ändå ge en förklaring och ifall ungdomen inte godtar den förklaringen så kan man sitta och diskutera åtminstone. Och inte bara sätta sig och hålla tvärt fast vid det man själv tycker liksom som personal. Så det tycker jag skulle man kunna göra bättre."

Barn måste skyddas mot våld under placeringen

Barn och unga har till Barnombudsmannen lämnat många oroande berättelser om våldsutsatthet under placering utanför det egna hemmet, där förövare har varit andra placerade barn och unga, men även personal på HVB. Barn och unga som placeras måste vara skyddade mot våld, allt annat är oacceptabelt. De barn som blir utsatta för våld måste få adekvat stöd. Även barnrättskommittén är oroad över våld mot barn i alternativa omvårdnadsformer och rekommenderar bland annat förbud mot isolering, avskiljning och fastspänning, samt bättre stöd för barn som utsatts för våld.⁸

- Verksamheter måste ha långtgående bestämmelser och riktlinjer för att säkerställa att våld och hot mot barn och unga inte ska förekomma. Det som återges i utredningen om att HVB-verksamheter idag ibland saknar riktlinjer, inte gör riskanalyser eller inte dokumenterar händelser (se sid. 206) måste leda till åtgärder.
- Varje gång placerade som barn och unga utsätts för våld eller hot om våld under placering i hem för barn och unga måste det anmälas, både till IVO och till den placerande kommunen, på samma vis som fysiska ingripanden ska anmälas. Det bör på samma vis föranleda uppföljande samtal av både föreståndare och placerande kommun. Det ska föras statistik på nationell nivå och på verksamhetsnivå, på samma vis som det föreslås avseende fysiska ingripanden, samtidigt som den som blivit utsatt behöver få stöd och hjälp.
- Då en verksamhet har återkommande våldsincidenter bör IVO egeninitiera riskbaserad tillsyn i tätare intervall för att undersöka vad som brister i verksamheten. En verksamhet som inte klarar av att skydda barn och unga från våld ska stängas av IVO.

⁸ CRC/C/SWE/CO/6-7, 2023, p. 23 och 26

- I betänkandet föreslås ett regeringsuppdrag avseende rapportering av fysiska ingripanden och inskränkande åtgärder (se avsnitt 10.5.3). Barnombudsmannen anser att detta regeringsuppdrag även ska omfatta rapportering av våldsincidenter, både våld som utövas av personal och andra barn och unga.

Kompetens och personlig lämplighet hos föreståndare och personal måste även inkludera kunskap om våld och trauma

Utredningen lyfter att det är av stor vikt att både föreståndare och personal har rätt kompetens (se avsnitt 7.6.1). Mycket kan läsas in i orden kunskap och kompetens. Barnombudsmannen vill lyfta fram vikten av att personalen inte bara har kunskap om exempelvis barn i allmänhet eller pedagogik, utan att det är viktigt att personalen även har kunskap och kompetens om barns och ungas faktiska levnadsvillkor och våld och hedersrelaterat våld och förtryck. Barnombudsmannen vill framhålla att det är vanligt att barn och unga i samhällsvård har utsatts för våld under uppväxten. Även om placeringsgrunden är en annan än omsorgssvikt, kan det finnas utsatthet för våld i hemmet i grunden.

Även utredningen lyfter fram detta som viktigt för de barn och unga som de har inhämtat tankar och åsikter från. Barn och unga har lyft fram behovet av att få stöd och bearbeta omsorgssvikt, övergrepp och andra negativa upplevelser, som de sällan eller aldrig har fått möjlighet att berätta om och inte heller fått stöd för. Det kan handla om våldutsatthet i hemmet, sexuella övergrepp, försummelse eller mobbning i skolan (jfr. sid. 405).

All personal borde ha utbildning i traumamedveten omsorg innan de får arbeta med barn och unga placerade utanför det egna hemmet. Det finns ett tydligt samband mellan traumatisering och antisocialt beteende, vilket kan leda till att barnet eller den unge har ett normbrytande, impulsivt och ibland aggressivt agerande. Utan kunskap om barns och ungas erfarenheter av våld finns det risk för att institutionsvård av komplext traumatiserade ungdomar återtraumatiserar barnet eller den unge. Detta genom att tvångsvården i sig kan frånta barnet eller den unge kontroll över sitt liv och inslag i vården, såsom fasthållning, nedbrottnings och avskiljning, kan påminna om tidigare traumatiserande händelser.⁹

Utöver formell kunskap och kompetens behöver det vid varje anställning även göras en bedömning av personlig lämplighet av att arbeta med några av samhällets mest utsatta barn och unga. En tjej beskriver att barn som blir placerade, oavsett placeringsform, behöver både ett bra bemötande och innehåll i vården.

Vi behöver kärlek och någon som bryr sig om oss, inte bli inlåsta i en byggnad."

Det är viktigt att ha med sig förståelsen att vissa barn och unga har hela sin uppväxt och barndom i placeringar utanför det egna hemmet. Dessa placeringsformer är deras "hemma", de återvänder inte till sina vårdnadshavare, annat än på permissioner när det är möjligt. Även om systemet inte är tänkt så, är det verkligheten för dessa barn och unga. De behöver ha trygga vuxna kring sig som både kan förstå och möta barn och unga med omtanke och värme, och hålla i struktur och innehåll.

⁹ Jansson, L., & Björck, C. (2012). *Traumatisering bland ungdomar med antisocial problematik. Resultat från en litteraturoversikt*. Statens institutionsstyrelse, Sis.

"Men under mina år på HVB, alltså det är liksom hemma för mig. Så att vissa HVB-hem har varit bättre än vissa andra. Men det är liksom hem för mig. Jag har ju liksom bott på sådana ställen i flera år, så aktivt. Jag har haft permissioner och sådant men jag har aldrig flyttat hem, alltså sedan dess. Så ja, det har varit bra och det har varit dåligt. Men som sagt, vissa boenden är bättre än vissa andra. Men de som har varit bra har jag verkligen trivts på. Det har varit hemma. Det har liksom funkat med mig. Man har en ganska tydlig planering." tjej

"Folk som inte vet vad misstag ens betyder kommer inte kunna hjälpa en." tjej

Barn och unga som reflekterar kring hur man märker att personal har rätt utbildning:

"De kommunicerade. De såg. De pratade med en. De förstod att det bara är mer än ett namn det här. Det finns någonting bakom det här. Och varför har det här lett till det som har hänt? Familjen. De förstår att familjen var förkrossade också." kille

Barn och unga beskriver att de önskar och behöver att personal på HVB ska möta ungdomarna där de är, och samtidigt vara professionella. Barn och unga lärmar om en otrygg miljö där ungdomar styr, där unga utbildade arbetar och i vissa fall även att tungt kriminella arbetar.

"Det finns ingen kärlek på HVB-hem." tjej

"Många som jobbar där har gjort massa kriminellt." kille

"Ungdomar tar hand om ungdomar." tjej

"Tunga kriminella jobbar på HVB hem." kille

IVO:s uppföljning

Barnombudsmannen ser det som mycket positivt att utredningen föreslår att IVO ska följa upp och inspektera den nya placeringsformen minst två gånger per år, varav minst hälften ska vara oanmälda inspektioner (se avsnitt 10.5.1).

- Barnombudsmannen anser att utgångspunkten ska vara att IVO samtalar med de barn och unga i verksamheten som samtycker även vid oanmälda inspektioner. Detta för att inhämta deras erfarenheter och åsikter om verksamheten och vårdens innehåll.

Barnombudsmannen anser att barns och ungas berättelser om missförhållanden måste tas på större allvar än idag. Barn och unga har för Barnombudsmannen berättat att deras klagomål inte har tagits på allvar. En kille berättar att det var först när hel grupp ringde till IVO som det ledde till konsekvenser.

"En hel grupp ungdomar på samma HVB som ringde IVO vilket bidrog till att ett HVB fick stänga. Då behövs de att en hel ungdomsgrupp ska ringa".

Barn och unga har även berättat om situationer där de inte har fått anmäla missförhållanden till IVO, vilket är ytterst allvarligt. Barn och unga måste ha rätt att göra sin röst hörd, även i praktiken. Det behövs än mer tydlighet till verksamheter som bedriver tillståndspliktig verksamhet, oavsett om det rör hem för barn och unga, HVB eller Statens särskilda ungdomshem, att alla barn och unga har rätt att självständigt få höra av sig till IVO och framföra klagomål och lämna synpunkter.

"Du är ett nummer i statistiken. Du får inte lov att ha känslor. Du får inte göra sj, du får inte göra så. Jag kommer ihåg hur vi ville göra en IVO-anmälan. Men när vi var under 18 så var någon vuxen, tydligen, tvungen att vara med. Jag vet inte. Och den kom aldrig iväg ens." tjej

- Barnombudsmannen anser att det även bör införas en oberoende klagoinstans för barn och unga som är placerade utanför det egna hemmet oavsett placeringsform. Det ska vara enkelt för barn och unga att veta var de ska vända sig om de vill klaga och rapportera missförhållanden. Detta är i linje med barnrättskommitténs rekommendation om att barn ska ha tillgång till oberoende, barnvänliga klagomålsmekanismer.¹⁰

Allvarliga brister i verksamheten bör föranleda kännbara sanktioner

Barnombudsmannen anser att det inte räcker att IVO får ökade möjligheter att stänga hem för barn och unga som inte lever upp till lagstiftningen (se avsnitt 10.2.4). Regeringen bör utreda hur sanktioner mot de verksamheter som inte lever upp till regelverket för hem för barn och unga kan skärpas. Sanktionerna bör vara kännbara och förhindra att verksamheten endast byter namn och söker nytt tillstånd, och då kan fortsätta bedriva undermålig verksamhet för barn och unga som är placerade utanför det egna hemmet. Det bör även utredas om och hur ansvariga hos huvudmannen och föreståndaren för en enhet personligen kan ställas till svars för allvarliga brister där barns grundläggande rättigheter kränks.

Differentiering av vården får inte leda till att barn och unga flyttas omkring i onödan

Barnombudsmannen anser liksom utredningen att det krävs att vården differentieras, för att bättre tillmötesgå barns och ungas behov och att olika problembilder samtidigt hålls isär för att undvika att barn och unga dras in i grövre problem än vad de kom med (se avsnitt 7). Barn och unga har för Barnombudsmannen beskrivit de ofta lämnar dagens HVB med betydligt större problem än vad de ursprungligen placerats för.

"Men jag kom dit, alla tjejer som bodde där var äldre än mig. Jag hade liksom inte knarkat, jag hade rökt på typ en, två gånger. Jag hade druckit alkohol och jag rökte cigg. Men ingenting brottsligt, ingenting mer. Visst, jag hade snattat och sådant från affärer och sådant där men inget allvarligt. Och jag kom dit och alla tjejer där var äldre. Så jag lärde mig mycket av dem." tjej

"Jag kom till HVB. Jag hade testat hasch och typ tramadol. Jag kom dit. Folk tog ketamin. Alltså det var såhär inkörningsporten. Det var efter det allt gick åt helvete, HVB-hemmet. Jag svär på allt alltså, det är sådana grejer, jag glömmer nu. Men det var ju efter det allt gick åt helvete. Folk, de boffade. Såhär sjuka pundare." kille

"Jag var ensam med 40 [ursprung] killar som satt inne för våldtäkt i tre månader. De blundade och ville inte se det som hände. Huset var på 4 plan. De som placerades där placerades pga. våldtäkter, droger, och annat skit. Jag var ensam tjej där. Personalen hade ingen koll och blundade för allting. Där var jag i tre månader och de flyttade mig till [ort], ett annat HVB-hem. Det var lite bättre men inte så bra. Där var jag i ett halvt år. Det var ju bättre miljö men de blandade helt galeit, missbrukare med våldsbrott och annat skit. Jag var 17 år då. Barn som kom in i HVB-hemmet som aldrig hade testat droger och

¹⁰ CRC/C/SWE/CO/6-7, 2023, p. 12 och 26 b

när de kommer ut är de experter på allt. Vi hade en icke utbildad psykolog men jag pratade aldrig med henne.” tjej

Differentiering av vården behövs alltså, och verksamheter behöver ha olika fokus beroende på placeringsgrund. Det bör även undvikas att blanda olika åldrar på ett och samma hem.

Barnombudsmannen vill dock betona att barns och ungas liv och erfarenheter ofta är mer komplicerade än så. Även om barnet eller den unga blir placerad på grund av en missbruksproblematik eller på grund av involvering i kriminalitet, kan det finnas exempelvis våldsutsatthet från barndomen som också behöver bearbetas, som kan vara en av anledningarna till missbruket eller kriminaliteten. Det behöver utifrån detta finnas en beredskap för, och kunskap om exempelvis våldsutsatthet och missbruk även i hem för barn och unga som har en annan inriktning. Detta för att undvika att barn och unga ska flyttas runt onödigt mycket. Barn och unga måste få landa, ha en stabilitet i aktiviteter, skolgång, hälso- och sjukvård och trygga vuxna. Barn och unga ska inte anpassas efter hemmets inriktning utan vårdens innehåll måste kunna anpassas efter individens verklighet.

"Jag tycker inte att man borde flytta ungdomar hela tiden. Det är massa olika ställen, och då blir det som att man tänker: Jag kommer bara vara här en liten stund, så jag kan göra vad som helst, för jag kommer ändå flyttas snart. Man bygger inte upp någon känsla av hem." Kille

Beslutet har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande i ärendet har varit utredaren Sara Platten Bäckström. I den slutliga handläggningen av ärendet har även chefsjuristen Tove Björnheden deltagit.

Juno Blom
barnombudsman